

approach can be mutually beneficial for all Member States, as it provides an opportunity for all to get quality pre-school education in terms of the diversity of traditions and experiences across Europe. Values of professional teacher training, which should be formed in the pre-modern European teachers, which are based on the "European approach" principles are described in the issue. According to the listing of values that has guided for European Early Childhood Education teacher, they are designed to solve future challenges of the European strategy in building a "European space of preschool education" among the following priorities: elevation of the status of preschool child to the high social level; defining functions, tasks and role of the European Parliament in ensuring the quality of preschool education in all European countries; implementation of European principles and approaches in the field of pre-school education to improve the quality of life of preschool children; creation of initiative groups and scientific associations of practitioners of preschool education, which would work on developing ways of modernization in the preschool sector and committed to continuous quality monitoring.

The "European space of pre-school education", which is described in the issue, its principles and values have a huge impact on the formation of approaches to the organization and implementation of professional preschool teachers training in Ukraine, as well as in Western Europe and requires a separate investigation, as correlated with current educational paradigm of professional teacher training in general, and is the prospect of further researches.

Key words: *European educational space, "European approach in preschool education", value of public preschool education, principles of the European approach, professional values.*

УДК 371.372. 002

Олександр Руденко

Сумське вище училище мистецтв і
культури імені Д.С. Бортнянського

ORCID ID 0000-0002-0368-6445

DOI 10.24139/2312-5993/2017.02/283-293

ФАКТОРИ ЕФЕКТИВНОЇ РЕАЛІЗАЦІЇ ДІЯЛЬНІСНОГО ПІДХОДУ В МУЗИЧНОМУ НАВЧАННІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

Метою статті є з'ясування факторів ефективної реалізації діяльнісного підходу в музичному навчанні молодших школярів. Методи дослідження – вивчення наукової літератури з досліджуваної проблеми та педагогічні спостереження. З'ясовано, що в музичному навчанні ефективність діяльнісного підходу підвищує застосування проблемно-пошукових й інтерактивних технологій, різноманітних музично-творчих методів, особливо імпровізації. Це дозволить ефективно формувати в учнів загальнокультурну компетентність, музично-естетичний смак, музично-творчі здібності, навички групової роботи тощо. Перспективи подальших розвідок вбачаємо в обґрунтуванні поняття «творча рефлексія».

Ключові слова: *діяльнісний підхід, фактори підвищення ефективності, музичне навчання, молодші школярі, творчі методи, проблемно-пошукові методика, інтерактивні технології, імпровізація.*

Постановка проблеми. ХХІ сторіччя ознаменувало новий етап розвитку громадянського суспільства України. Саме тому в національній доктрині розвитку зазначена необхідність оновлення системи освіти. Одним із пріоритетних напрямів стає розроблення сучасних наукових та педагогічних досягнень, впровадження освітніх інновацій, та новітніх

технологій у навчанні та вихованні [5, 7–18]. Такий підхід дозволить підготувати добре освічених, комунікабельних людей здатних мислити самостійно та якісно вирішувати професійні проблеми.

Слід зазначити, що таке завдання ставить перед сучасною педагогічною наукою цілий комплекс нових проблем, бо майже все попереднє сторіччя головною ціллю шкільного навчання було оволодіння фактичними знаннями, в основу яких покладалися численні видатні імена та «сухі» правила. Ця тенденція досить розповсюджена й сьогодні, адже значний відсоток сучасних викладачів вважає, що саме такі знання є запорукою успіху їхніх учнів. Особливо яскраво це відображається в результатах ЗНО, яке свідчить про те, що учні в завданнях репродуктивного характеру (де необхідні суто предметні знання) мають кращий показник, ніж у завданнях, викладених у творчій або нестандартній формі, а питання, де необхідно самостійно проаналізувати дані та сформулювати висновки, вважаються випускниками найскладнішими.

Сьогодні вкрай важливо розуміти, що якість сучасного навчання – це не лише засвоєння великої кількості знань, а й уміння застосовувати їх на практиці. У сучасному світі, який так швидко змінюється, де новітні технології та, здається б, очевидні факти застарівають скоріше, ніж їх отримує споживач, головною якістю та справжнім скарбом стає вміння аналізувати і, головне, створювати самостійно нову інформацію. Отже, необхідно усвідомити, що аналіз, пошук та знайдення рішення – це результат поєднання діяльнісного та творчого підходів у навчанні. І саме такий аспект навчання здатний перетворити банальне заучування фактів та правил на оволодіння методами їх застосування в навколишньому світі.

Аналіз актуальних досліджень. Перші згадки про важливість діяльності та творчості в навчанні можна спостерігати ще у працях давньогрецьких філософів: Платона, Аристотеля, Сократа. Початкове теоретичне обґрунтування відповідні положення здобули у праці Яна Амоса Коменського «Велика дидактика» (1632). Згодом цими питаннями займалися Джон Дьюї, Йоганн Песталоцци («Як Гертруда навчає своїх дітей»), Костянтин Ушинський («Людина як предмет виховання»)… Активізації навчально-пізнавальної діяльності школярів присвятили свої роботи М. Данилова, Л. Аристова, Т. Шамова. Дослідженнями шляхів активізації пізнавальної діяльності та створення проблемно-пошукових ситуацій на уроках займалися Г. Щукина, В. Ильин, А. Маркова, Н. Морозова. Психолого-педагогічні основи творчої діяльності розкрили Д. Богоявленська, В. Моляко, В. Роменець та ін. Результатом творчого розумового процесу є інтелектуальні новоутворення у вигляді відкритих учнями знань, що підтверджено такими авторами, як А. Брушлінській, В. Давидов, А. Матюшкін, Я. Пономарев, С. Рубінштейн, С. Степанов, І. Семенов. Різномісні проблеми організації та змісту музично-творчої діяльності

молодших школярів досліджують Е. Абдуллін, О. Лобова, Л. Масол, О. Ростовський, Л. Хлебникова, Л. Школяр та інші сучасні педагоги-музиканти.

Мета статті – з'ясувати фактори ефективної реалізації діяльнісного підходу в музичному навчанні молодших школярів.

Методи дослідження. Для досягнення зазначеної мети використано методи вивчення наукової літератури з проблеми дослідження й аналізу результатів та педагогічних спостережень (у т. ч. під час проходження переддипломної практики студентами – випускниками Сумського вищого училища мистецтв і культури імені Д. С. Бортнянського).

Виклад основного матеріалу. Як і будь-яка наука, дидактика має свою систему, стрижнем якої є процес навчання і його результат. Взагалі процес навчання розглядається як складна система, що включає в себе велику кількість взаємопов'язаних компонентів, що об'єднуються навколо взаємодії між учителем та учнями. Задача вчителя – формувати всебічно розвинуту особистість, тобто навчати основам наук, творчому, інколи не стандартному мисленню, емоційному сприйняттю дійсності, використанню знань на практиці.

У сучасного вчителя є всі можливості змінити не тільки зміст одного окремого уроку, а й цілого навчального курсу, спираючись як на класичні, так і на новітні форми роботи. Він може не тільки впроваджувати власні підходи для досягнення якісних знань, а й розвивати в учнів особливий склад мислення, яке буде гнучким та креативним. Саме розвиток уміння самостійно та творчо мислити дозволить майбутнім шкільним вихованцям не тільки знайти себе в сучасному суспільстві, а й досягти якісного рівня життя.

Доведено, що тільки формуючи самостійне мислення дитини, сприяючи розвитку спілкування, можна здійснити перехід на нову якість освіти, що дозволить піднятися на новий щабель міжпредметних умінь, коли знання тісно пов'язані із самовизначенням та самореалізацією. Ці знання залишаться в пам'яті найстійкішими та стануть основою майбутньої поведінки при виборі як майбутньої професійної діяльності, так і допоможуть моделювати поведінку в різних життєвих ситуаціях.

Тому важливо переконати сучасного вчителя будь-якого предмету в необхідності перенесення мети з простого засвоєння фактів (що є результатом знання) на оволодіння засобами, що дозволяють вирішити це питання самостійно (тобто отримати вміння). Такі вміння дозволять розвинути здібності, привчать до самоорганізації, що, у свою чергу, покращить успішність та дасть позитивний імпульс для особистісного розвитку дитини.

Щоб досягнути такої мети, необхідно вводити новітні підходи в навчанні. Поєднання діяльнісного підходу з творчими засобами є одним із таких шляхів.

У фахових дослідженнях зазначається, що діяльнісний підхід – це процес діяльності особистості, спрямований на усвідомлення й засвоєння

певних знань та навичок. Тобто під поняттям «діяльність особистості» розуміється усвідомлена, цілеспрямована дія, що може розгортатись як у фізичному просторі, так і у просторі психічних образів [7, 178].

Сучасну концепцію «навчання через діяльність» запропонував американський учений Джон Дьюї [4, 28–34]. Головними принципами його навчальної системи були: вільна творча діяльність на основі різних форм співпраці, урахування інтересів учнів та вміння самостійно отримати знання через подолання певних труднощів. Необхідною складовою цього методу було не тільки вміння подолати створену вчителем «проблемну ситуацію», а і вміння відстояти свою точку зору, як перед учителем, так і перед учнями свого класу. Звичайно, це сприяє й тому, що навчання набуває нової «особистої» значущості. У такому разі необхідно організовувати навчання так, щоб відбувався постійний розвиток, бо основне завдання сьогоденного навчання – формування вміння та бажання вчитися протягом усього життя, працювати в команді. Такий підхід закликає не надавати знання в готовому вигляді, а допомагає навчитись учитися, що повинно бути головною метою всього навчання в початковій школі.

Задача сучасного вчителя – включення кожного учня класу в навчальну діяльність, а також оволодіння учнями вміннями та знаннями, де і як можна застосувати нові знання на практиці або в конкретній життєвій ситуації.

Ефективність застосування діяльнісного підходу вимагає наявності різних факторів, серед яких є надбання, що зберігаються та залишаються незмінними протягом тривалого часу. Це і гуманістична спрямованість у вихованні, велика роль мистецтва, залучення учнів до самостійної творчої діяльності.

Одним із суто дидактичних чинників є наявність позитивної мотивації навчання. Мотиви – це внутрішні тяжіння до дійства. Їх головна функція полягає в тому, щоб надати значення тим життєвим обставинам, до яких прагне людина. Мотиви набувають прояву в різних формах: інтерес, бажання, співчуття тощо. Мотивація – це процес, у результаті якого будь-яка діяльність людини набуває особистого значення та сприяє набуттю стійкого інтересу до проблемної ситуації й необхідності її розв'язання. Саме мотив та мотивація є внутрішньою силою, що керує діями людини.

Важливим чинником ефективності діяльнісного підходу є увага. К. Ушинський зазначав, що увага – це двері, через які все проходить у людину із зовнішнього світу [9, 386]. Увага присутня майже в усіх психічних процесах і видах дитячої навчальної діяльності.

Можемо накреслити й інші фактори успішного навчання в діяльнісному підході: уміння конкретизувати навчальну ціль та розуміння того, що саме необхідно засвоїти; виконання учнями необхідних дій для того, щоб здобути необхідні знання; засвоєння учнями дій, що надають

можливість усвідомлено застосовувати набуті знання; формування в учнів уміння контролювати свою поведінку як на заняттях, так і поза ними. Також зазначимо, що значно впливає на успішність та ефективність цього процесу особистість викладача. Закоханість педагога у свою справу та предмет, що викладається, майже завжди передається учням. Це можна пояснити тим, що учні значною мірою копіюють поведінку вчителя не тільки на заняттях, а й у повсякденному житті. Відбувається це як на свідомому, так і на підсвідомому рівнях. Тому дуже важливі не тільки фахові знання викладача в галузі, а й уміння віднайти вірний стиль спілкування з учнями.

Як відомо, в історії педагогіки наявні різноманітні думки з цього приводу. Одні відстоюють м'який стиль відносин, де необхідно максимально позбутися стресових ситуацій, відійти від поняття «вимога», та взагалі не вживати поняття осуду. Інші наголошують, що найбільшою шанною користуються викладачі, які вимагають від учнів по максимуму, а в разі невиконання суворо карають учнів незадовільними оцінками, криками, та викликами батьків. Звичайно, це крайнощі, а крайність не може бути добрим прикладом для учнів, що вчать моделювати свою поведінку. А. С. Макаренко наголошував на необхідності високої вимоги та глибокої шани до учня [6, 287]. Це поєднання допоможе обійти будь-яку крайність. Сьогодні педагогічні рішення необхідно розглядати в контексті конкретної ситуації. Тому так часто на першій план виходить учитель, який може творчо підійти до проблеми, який володіє майстерністю слова, який не боїться творчо експериментувати, щоб досягти доброго результату.

На сьогоднішній день як ніколи актуальним є поняття «педагогічна творчість». Бо саме мистецтво педагогічної творчості полягає в умінні приймати оптимальні рішення для даної ситуації.

Творчість майже завжди породжує щось принципово нове, часто оригінальне та завжди неповторне, бо творчість притаманна лише людині. Якщо проаналізувати риси відомих творчих особистостей у різних галузях освіти та науки, то ми побачимо, що цим людям притаманні такі риси, як наявність інтелекту й обдарованості, а також креативність. Такі люди вільно висловлюють свої думки та почуття, постійно готові як засвоювати, так і передавати досвід та знання. Така постійна готовність щільно пов'язана з розвитком рефлексії. Таким чином, рефлексія задає динамічний рух у творчій діяльності і є ще однією необхідною складовою, яку необхідно наполегливо розвивати у процесі навчальної діяльності.

Як зазначає Л. В. Школяр, творчість сьогодення безпідставно покладається на окремі предмети гуманітарного циклу: літературу, музику тощо. Не врятує і збільшення годин, за що постійно борються викладачі. Ніякого дива не відбудеться. У свою чергу, також вкрай важливо вміти бачити і кордон, який відмежовує творчий підхід від тривіального навчання, коли вчитель взагалі не вважає за необхідне спиратися на

накопиченій методичний досвід і вважає що він може проводити заняття, як йому заманеться [1, 5–9].

Дійсно, сучасний викладач як гуманітарних, так і точних наук може активно розвивати творчий потенціал особистості. Це повинно проглядатись і в культурі поведінки, і в манері спілкування та навчання. Як важливо в наш бурхливий час навчитися співпрацювати з іншою особистістю, демонструвати толерантність, взаємоповагу та терпимість. Саме ці якості, що притаманні творчій особистості, стануть основою культури та будуть моделювати поведінку в цілому. Наразі недостатньо того, щоб діти вміли самостійно визначити явище, важливо його зрозуміти й навіть більше – зуміти знайти йому застосування.

Сьогодні як ніколи необхідно сприяти зміцненню творчих та мистецьких напрямів у загальноосвітній школі. Дати викладачам можливість більш активно спиратися на сьогоденні явища, що відбуваються в суспільстві. Творча педагогіка – це, вміння перш, за все вміння самостійно мислити, порівнювати різні точки зору, уміння надати кожному учню можливість висловити власну думку та її обґрунтувати.

Проблема пошуку нових, творчих підходів до викладання в загальноосвітній школі притягує досить велику кількість сучасних учених та педагогів. І практично всі вони висловлюють думку щодо необхідності відходу від механічного заучування навчального матеріалу. На думку О. А. Апраксіної, поряд із науковими роботами в навчальних закладах, практикуючи викладачі часто роблять особистий внесок у духовний розвиток підростаючого покоління [2, 91]. Це має величезне значення, бо будь-яка програма без учителя-експериментатора, який творчо підходить до програм та методичних рекомендацій, не дасть бажаного ефекту [3, 14].

Звичайно, творчий розвиток особистості необхідно будувати з урахуванням багатоступінчатого розвитку (початкові, середні та старші класи). Наразі актуальною є думка, що творчості необхідно наполегливо вчити, починаючи з молодших класів школи. Для цього доцільно використовувати проблемно-пошукові та інтерактивні методики, завдяки яким учнів можна залучати в ігрову, дискусійну, рефлексивну діяльність, яка надає змогу будь-якому учню віднайти самостійно рішення, що відповідає його індивідуальності.

Звичайно, великі можливості для організації творчості надає групова робота у класі. Працюючи у групі, кожен із учнів зможе демонструвати свої знання, уточнювати правила, отримувати поправки інших учасників. Зрозуміло, що в початковій школі без ігрової ситуації не обійтись. Саме використання варіативно-ігрової ситуації активно розвиває уявлення та інтерес до самої проблеми або завдання протягом досить тривалого часу, що в свою чергу допомагає засвоїть навіть досить складний матеріал.

Уміння обрати оптимальні варіанти в навчанні є запорукою найбільш ефективного навчально-виховного процесу. Звичайно, обрання способу управління та самоуправління процесами засвоєння нових знань суттєво впливає на загальний рівень знань. Тому вчителю необхідно знати найбільш відомі варіанти засвоєння знань. В одному випадку це може бути активне управління запам'ятовуванням нової інформації, коли вчитель, самотійно організовуючи подачу інформації, доводить її сенс. У такому разі домінують пояснювальні та ілюстративні методи.

Але є й іншій, протилежний напрям, коли можна побудувати засвоєння нового на основі домінування проблемно-пошукових методів навчання. Тобто вчитель штучно створює проблемну ситуацію, розмежовує проблему, виказує певні гіпотези та спонукає учнів до обговорення. Кінцевий результат такої роботи – вибір оптимального рішення. Якщо вибір напряму вірний, то настає таке явище, як «педагогічний резонанс». Це явище виникає, коли зусилля вчителя поєднується з зусиллями учнів. У такому випадку ефект навчання набагато збільшується.

Важливо усвідомлювати, як саме необхідно розвивати творче начало у школярів і особливо школярів молодших класів, бо саме творче сприйняття світу стане основою, на якій зросте культура особистості в цілому.

Творчій підхід дозволе максимально включити учнів молодших класів у найрізноманітніші види діяльності: трудову, ігрову, зображувальну, музичну... Саме на таких творчих предметах одночасно задіяні різні органи відчуттів: слух, зір, дотик. На уроках з малювання та музики учні стикаються зі сприйняттям яскравих художніх та музичних образів. Таким чином, якщо вчитель не просто доносить інформацію до учнів, а робить її емоційно насиченою й забарвленою почуттями, така інформація у великому обсязі залишається в пам'яті надовго. Тому розвиток необхідності постійного спілкування з мистецтвом дозволить розуміти стилі, комунікабельність, загальний інтелект.

Творчість у широкому розумінні – це діяльність, яка прямо протилежна монотонній, механічній роботі. Особливо яскраво це простежується на уроках музичного мистецтва. Одним із ключів до розуміння цього є те, що музична творчість пов'язана з накопиченням певних життєвих обставин. І коли життєва ситуація зачіпає своєю спорідненістю слухача, вона стає значущою для нього та цікавою. Але це притаманно більш-менш підготовленим учням. Тому виникає питання розвитку творчих здібностей музичними засобами в учнів молодших класів.

Важко переоцінити значення музичного мистецтва в переліку шкільних предметів, яке формує погляди й переконання. Як зазначав В. Сухомлинський, музичне виховання – це не виховання музиканта, а виховання, насамперед, людини [8, 52–53].

Починаючи з XVIII століття, учитель починав навчання саме з вивчення музичних, літературних та художніх шедеврів старовинних майстрів. Таким чином прищеплювалося поняття смаку та краси. Вивчаючи та копіюючи шедеври майстрів, учні ніби бачили світ очами їх авторів. Так формувалась особистість учня, який згодом стане повноцінним членом суспільства, і вчитель, особливо молодших класів, відіграє в цьому вирішальну роль, бо саме смак стане тією значущою цеглиною, на якій буде триматися моральність та виховання [1, 5].

Література, музика, зображувальне мистецтво постійно перекликаються між собою під час музичного навчання молодших школярів. Це пов'язано з єдиним естетичним спрямування різних видів мистецтва, бо практично кожне з них розповідає про життя людини. П. Флоренський писав: «Незважаючи на корінні відмінності, мистецтва виростають з одного коріння, і якщо почати вдивлятися у них пильно, то єдність стає все більш та більш помітною» [10, 63].

На нашу думку, розвивати музичну творчість необхідно починати з розвитку вміння імпровізувати. Саме імпровізація і є тим першим щаблем, із якого необхідно починати вчити дітей творчості.

Буває так, що вчитель підготував цікаві матеріали, має велику кількість творчих задумів, але урок закінчився і клас так і залишився байдужим до теми, практично не реагував на запропоновані вчителем шляхи. Трапляється ситуація, коли, навпаки, учні зацікавилися темою, самостійно знаходять відповіді, але доброго засвоєння знання наприкінці заняття так і не відбулося. Можна навести безліч прикладів, коли необхідно саме творче втручання, але достатньо навести загальновідомі приклади, коли досвідчені викладачі за допомогою єдиної ігрової вправи буквально за декілька хвилин в змозі максимально активізувати весь клас. Здавалось би все просто, але як часто трапляється, що та сама ігрова вправа, з тієї ж теми, зі схожим класом не дає зовсім ніякого ефекту.

Насправді, причин може бути безліч, і кожен з учителів зможе досить довго продовжувати список. Це може стосуватись як самого вчителя, так і настрою класу в цілому, який, у свою чергу, може залежати від чого завгодно, від попередніх уроків до погодних умов. Але незмінною залишається необхідність уміння вчителя творчо втрутитися та миттєво змінити більшість аспектів проведення уроку. Таке вміння миттєвої зміни як своєї поведінки, так і плану уроку в цілому допоможе знайти як необхідний контакт із дітьми, так домогтися максимально можливої уваги, і як бажаний результат – зацікавленості учнів у подальшому самостійному вивченні домашнього завдання, та поглибленні знань на наступних заняттях.

Звичайно, набути таке вміння відразу неможливою. І тут буде замало й тих широких знань, що надають сучасні вищі навчальні заклади, і широкої ерудованості викладачів, які безперечно є в сучасній

загальноосвітній системі. Тут необхідні саме специфічні навички, які потрібно постійно відточувати на заняттях. Але саме тут постає питання: з чого починати? Як вже було зазначено, з вміння імпровізувати, бо імпровізація – це і є початок творчого втручання.

Висновки. Отже, діяльнісний підхід у навчанні – це не тільки методи, прийоми та технології; це нова концепція нової школи, що дозволить сучасному вчителю формувати в учнів універсальні учбові дії, готуючи їх до подальшого навчання.

Основні фактори підвищення ефективності реалізації діялісного підходу в навчанні: наявність у учня пізнавальної мотивації, тобто бажання навчитися та відкрити знання самому; стимулювання уваги; уміння конкретизувати учбову ціль та розуміння того, що саме необхідно засвоїти; виконання учнями необхідних дій для того, щоб здобути необхідні знання; засвоєння учнями дій, що надають можливість усвідомлено застосовувати набуті знання; формування в учнів уміння контролювати свою поведінку як на заняттях, так і поза ними; особистість викладача.

На уроках музичного мистецтва ефективність діялісного підходу підвищує застосування використання проблемно-пошукових методик та інтерактивних технологій, різноманітних музично-творчих методів, особливо імпровізації.

Перспективи подальших наукових розвідок. Обсяг статті не дозволяє повністю розглянути феномен рефлексії, який за допомогою А. Буземана став окремою гілкою у психології. Оскільки рефлексія є важливим чинником, який надає поштовху до саморозвитку, стимулює до пошуку чогось нового, буде доречно в майбутньому обґрунтувати таке поняття, як творча рефлексія.

ЛІТЕРАТУРА

1. Андрияка С. Н. Актуальные проблемы преподавания искусства в общеобразовательных организациях Российской Федерации / С. Н. Андрияка, Л. В. Школяр // Сборник научных статей. – М. : ФГБНУ «ИХОиК РАО», 2016. – 253 с.
2. Апраксина О. А. Медологическая культура педагога музыканта / О. А. Апраксина. – М., 2002. – 272 с.
3. Апраксина О. А. Методика музыкального воспитания в школе : учеб. пособие для студентов пед. университетов по спец. № 219 «Музыка и пение». – М. : Просвещение, 1983. с нот. ил. – 224 с.
4. Дьюи Дж. Школы будущего / Дж. Дьюи ; пер. Ландсберг. Изд. 2-е. – Берлин : Госиздат, 1922. – 179 с.
5. Національна доктрина розвитку освіти № 347 від 17 квіт. 2002 р. // Законодавчі акти України з питань освіти : зб. законів. – К. : Парлам. вид-во, 2004. – 404 с.
6. Макаренко А. С. Воспитание в семье и школе // Собр. соч. : в 8 т. / А. С. Макаренко. – М., 1986. – Т. 4. – 400 с.
7. Реан А. А. Психология и педагогика / А. А. Реан, Н. В. Бордовская, С. И. Розум. – СПб. : Питер, 2001. – 432 с.
8. Сухомлинский В. А. Сердце отдаю детям / В. А. Сухомлинский. – К. : Радянська школа, 1974. – 288 с.

9. Ушинский К. Д. Русская школа. Первая книга после азбуки / К. Д. Ушинский / Сост., предисл., коммент. В. О. Гусаковой. Отв. ред. О. А. Платонов. – М. : Институт русской цивилизации, 2015. – 688 с.

10. Флоренский П. А. Анализ пространственности и времени в художественно-изобразительных композициях / Флоренский П. А. – М. : Прогресс, 1993. – 99 с.

REFERENCES

1. Andriiaka, S. N., Shkoliar L. V. (2016). Aktualnyie problemy prepodavaniia iskusstva v obshcheobrazovatelnykh orhanizatsiakh Rossiiskoi Federatsii [Actual problems in teaching art in comprehensive organization in Russian Federation]. *Scientific articles*. (In Russian).

2. Apraksina, O. A. (2002). *Metodolohicheskaia kultura pedahoha muzykanta [Methodological culture of the music teacher]*. Moscow, Russia.

3. Apraksina, O. A. (1983). *Metodika muzykalnoho vospitaniia v Shkole [Methods of musical training at school]*. Moscow: Vyd. Prosveshchenie.

4. Diui, Dzh. (1922). *Shkoly budushcheho [School of the future]*. Berlin.

5. *Natsionalna doktryna rozvytku osvity [National doctrine of education development]* № 347 vid 17 kvit. 2002 r. Ukraine, Kyiv.

6. Makarenko, A. S. (1986). *Vospitaniie v semiie i shkole [Upbringing at home and school]*. Moscow, Russia.

7. Rean, A. A., Bordovskaia, N. V., Rozum, S. I. (2001). *Psiholohiia i pedahohika [Psychology and Pedagogics]*. SPb. (In Russian).

8. Sukhomlinskyi, V. A. (1974). *Serditse otdaiu detiam [I give my heart to children]*. Kyiv: Vyd. Radianska shkola.

9. Ushinskii, K. D. (2015). *Russkaia Shkola. Pervaia kniha posle azbuki [Russian school. My first book]*. Moscow, Russia: Vyd. Institute of Russian Civilization.

10. Florenskii, P. A. (1993). *Analiz prostranstvennosti i vremeni v khudozhestvenno-izobrazitelnykh kompozitsiakh [Analysis of space and time in artistic composition]*. Moscow, Russia: Vyd. Progress.

РЕЗЮМЕ

Руденко Александр. Факторы эффективной реализации деятельностного подхода в музыкальном обучении младших школьников.

Целью статьи является выяснение факторов эффективной реализации деятельностного подхода в музыкальном обучении младших школьников. Методы исследования – изучение научной литературы и педагогическое наблюдение.

Выяснено, что в музыкальном обучении эффективность деятельностного подхода повышает применение проблемно-поисковых и интерактивных технологий, различных музыкально-творческих методов, особенно импровизации. Это позволит эффективно формировать у учеников общекультурную компетентность, музыкально-эстетический вкус, музыкально-творческие способности, навыки групповой работы и другое. Перспективы дальнейших разработок состоят в обосновании понятия «творческая рефлексия».

Ключевые слова: *деятельностный подход, факторы повышения эффективности, музыкальное обучение младших школьников, творческие методы, проблемно-поисковые методики, интерактивные технологии, импровизация.*

SUMMARY

Rudenko Olexandr. Factors of the effective realization of the activity approach in musical training of junior students.

The article aims to explain the factors of the activity approach in musical training of junior students.

The research methods are: studying of the scientific literature on the topic, and pedagogical observation.

The study concludes that the activity approach in learning is a concept of a new school which will allow to form students' universal actions preparing them for further education.

The main factors of learning in the activity approach is a student's cognitive motive, the desire to learn himself, the stimulation of attention, the ability to specify the purpose and understanding of what it is necessary to learn, the student's actions in order to gain the knowledge, to form the ability to control their behavior both in the classroom and out of it, the personality of the teacher.

At the music lessons efficiency of the active approach increases the usage of research methods and interactive technologies, various musical and creative methods, improvisation.

The article deals with the main factors, which influence on the successful studying of junior students of compulsory schools.

The necessity of creative development is grounded at all stages of studying. The article stresses on the conscious usage of the knowledge both at the lesson and in the future life.

The article is aimed at considering the necessity of further development of the term "pedagogical creativity" and further searching of the best variants of the development of personality.

Such reform will allow the teacher effectively form students' general cultural competence, musical and authentic taste, musical creativity, teamwork skills, the desire for further education, the ability to defend their own opinion, etc.

As the volume of the article doesn't allow to consider the phenomenon of the reflection in details – the factor, that gives impetus for self-developing, stimulate for searching something new – the prospects for further scientific researchers are in the grounding of the concept "creative reflection".

Key words: *approach, creativity, improving the efficiency, musical training, junior students, creative methods, searching methods, interactive technology, improvisation.*

УДК 373.3.091

Світлана Смолюк

Східноєвропейський національний
університет імені Лесі Українки

ORCID ID 0000-0001-5427-1285

DOI 10.24139/2312-5993/2017.02/293-304

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ВИКОРИСТАННЯ ІСТОРИКО-ПЕДАГОГІЧНОГО ДОСВІДУ СТАНОВЛЕННЯ РОЗВИВАЛЬНОГО ОСВІТЬОГО СЕРЕДОВИЩА В СУЧАСНІЙ СИСТЕМІ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ

У статті здійснено аналіз прогресивного історико-педагогічного досвіду становлення розвивального освітнього середовища в системі початкової освіти України. Автором виокремлено ефективні організаційно-педагогічні умови його використання в сучасній практиці навчання, виховання та розвитку молодших школярів: психолого-педагогічна підтримка учнів у процесі їх адаптації; створення інтелектуально та емоційно насиченого середовища шляхом налагодження суб'єкт-суб'єктної взаємодії в педагогічному процесі між учителем та учнем, створення атмосфери творчості; потенційне використання змісту початкової освіти для особистісного розвитку учня; урахування типової багатогранності освітнього середовища початкової школи для гармонійного розвитку особистості учня;